

EKE HÍRLEVÉL

Egyházi Könyvtárak Egyesülete

8200 Veszprém, Jutasi út 18/2.

IX. évfolyam 2012/1. sz.

Kedves Kollégák, az EKE Hírlevél ez évi első számában ismét olvashatnak az elmúlt hónapok könyvtárainkat érintő eseményeiről, és válogathatnak az előttünk álló időszak programjaiból. Reméljük, hogy mindannyian találnak hasznos információkat a publikált írások között.

A következő Hírlevél összeállításában is számítunk a Kollégák együttműködésére.

Címünk: Sapientia Könyvtár: biblio@sapientia.hu

MIKOR ARCODAT NÉZZÜK

ELI a lelkünk fájdalommal és szemünkben szent ihlettség fénye ragyog. Mintha kereszted

ilyenkor ránk súlyosodna és töviskoronád szívünk köré szorulna. Könnyeid arcunkat égetik és lehulló vércseppjeid sebeinkbe jutnak. Kifeszített tested kínzó kékségei bennünk is fájdalmasan sajognak...

Fájdalmas remegésedben keserűen érezzük bűneink szomorú hatását. Mikor így ránk vetted szenvedő tekinteted, szinte egész lényünk felolvad az együttérzésben és szeretnénk levenni Téged a gyalázat fájáról... Kibékülünk a szenvedéssel, amely benned így megdicsőült. És ha már meg nem szüntethetjük gyötrelmeidet, legalább részt kérünk belőlük...

Még az öröm sem ízlik már úgy, mint régen, hiszen arcod mindenüvé kísér... Magunkon érezzük folytonosan gyöngé-

den szemrehányó pillantásodat, a mely lehat legbensőbb részünkbe és kicserél bennünket. Egyre csak odatérünk vissza keresztedhez, amely ellenállhatatlanul vonzza lelkünket és kezdi életünket irányítani.

A jászol angyalos környezetében is feltűnik megdicsőülésed eszköze és mi Szűz Máriától megtanuljuk, mit jelent a hét törrel átvett szív. A felbátorodás felemelő hangulatában megértjük lassanként, mennyi öröm van a tied életében, mikor keresztedet érzik vállukon. Előttünk jársz és biztatóan integetsz felénk.

És mi bízvást indulunk Utánad, bárhová hívsz...

Forrás: *Ferences Közlöny*,
10 (1930/4) 97.

UNITAS FEJLESZTÉS – ELEKTRONIKUS KÖNYVTÁR SZEKCIÓ

Pécsi közgyűlésünkön beszámoltunk az Unitas katalógus állapotáról és a továbbfejlesztési lehetőségekről. Ősszel a NEFMI rendkívüli egymillió forintos támogatásban részesítette Egyesülésünket, kárpótlásul a Márai Program első köréből való kimaradásunk miatt. Az elnökség döntése alapján ezt a támogatást az Unitas továbbfejlesztésére fordítottuk. Így mód nyílt arra, **hogy az Unitas adatbázisába újabb könyvtárakat kössünk be, köztük olyan intézményeket is, akik bár szívesen csatlakoztak volna, a költségeket nem tudták vállalni.** Így a közös katalógusban **kereshető rekordok száma immár meghaladja az egymilliót.**

A támogatás lehetővé tette azt is, hogy a Pécssett még csak tervként említett **elektronikus könyvtárat, teljes szövegű dokumentum és információtárat megvalósíthassuk.**

Sokszor találkozunk azzal az olvasói igényvel, hogy nemcsak a könyvek bibliográfiai adatai között, de azok teljes szövegében szeretnének keresni. Természetesen irreális elvárás, hogy minden könyv teljes szövege kereshető legyen a könyvtári katalógusban. Azonban, ha számba vesszük a neten fellelhető elektronikus könyvtárak tartalmát, a könyvtárakban őrzött, sokszor még szolgáltatásba sem került digitalizált tartalmakat, az interneten fellelhető egyéni kezdeményezéseket, meglepődve tapasztalhatjuk, hogy hatalmas mennyiségű a digitalizált dokumentumok száma. Azonban ezek sokfelé, sokszor elbújtatva találhatóak. Ha nem te-

szünk mást, mint összeszedjük, és egységes felületen, formátumban tesszük őket hozzáférhetővé és teljes szövegében kereshetővé, máris sokat tettünk azért, hogy a beléjük fektetett munka méltóképpen hasznosuljon, és egyúttal értékes, új szolgáltatást hoztunk létre az olvasóink, használóink számára. A digitális könyvtár létrehozásával azt is felmérhetjük, melyek azok a területek, ahol a digitalizáltság mértéke megfelelő, és melyek azok, ahol bár igény lenne a teljes szövegű hozzáférésre, ez még jelenleg nem megoldott. Ez indokolja azt is, hogy mi magunk alakítsuk ki a saját elektronikus könyvtárunkat az országos projektek mellett, mert itt a saját olvasói körünk, és a saját tudományterületünk igényei szerint határozhatjuk meg a munka további irányát.

Így indítjuk útjára az Unitas portálon belül az elektronikus könyvtárat. Induló állománynak megkaptuk a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár állományát. Szeretnénk megkapni a református és evangélikus elektronikus könyvtárak állományát is. A MEK és az EPA anyagából is kiválogathatjuk és integrálhatjuk a számunkra hasznos és érdekes dokumentumokat. Remélhetőleg a többi interneten fellelhető elektronikus könyvtár anyagából is kiválogathatjuk a teológiai, vallási tartalmakat.

Az elektronikus könyvtár második, talán legfontosabb pillérét az egyházi könyvtárakban létrejött teljes szövegű digitális tartalmak adják.

EZÉRT KÉREM A KOLLÉGÁKAT, TEGYÉK LEHETŐVÉ, HOGY A TAGKÖNYV-

TÁRAK ÁLTAL KÉSZÍTETT TELJES SZÖVEGŰ DIGITÁLIS TARTALMAKAT HOZZÁFÉRHETŐVÉ ÉS TELJES SZÖVEGÉBEN KERESHETŐVÉ TEHESSÜK AZ UNITAS ELEKTRONIKUS KÖNYVTÁRÁBAN.

A dokumentumok szolgáltatása az eredeti helyen történik, az Unitasban megtalált dokumentumok hozzáférésehez az olvasókat visszairányítjuk a beadó intézmény honlapján lévő változathoz. Így az intézményi honlapok látogatottságát, az őrző könyvtár ismertségét is növelhetjük. A keresésbe bevonjuk a jelenleg még szerzői jogi védeltséget élvező könyveket is, az olvasó számára jelezzük, hogy a keresett szöveg megtalálható a védett do-

kumentumban, de szolgáltatni nem áll módunkban, keresse fel az őrző könyvtárak valamelyikét. Ezért kérem, hogy **A SZERZŐI JOGI VÉDELTSÉGET ÉLVEZŐ DOKUMENTUMOKAT IS JELEZZÉK NEKÜNK.**

Úgy vélem, hogy az új szolgáltatás indításával tovább növelhetjük az egyházi könyvtárak ismertségét és használatát a könyvtárak között. A feladatot azonban csak széles körű együttműködéssel tudjuk elvégezni, ezért kérem a kollégák segítségét.

*Baranya Péter
elnök*

ÚJDONSÁG	
	Benyik György (szerk.)
	"Testben élünk": XXII. Szegedi Nemzetközi Biblikus Konferencia : 2010. szeptember 9-11.
	JATEPress
	Budapest, 2011.

ÚJDONSÁG	
	Surányi Imre
	Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár könyvtárkassái
	Líceum
	Eger, 2009.

EGYHÁZI KÖNYVTÁRAK SZAKFELÜGYELETE 2011-2012

Az egyházi könyvtárak szakfelületi vizsgálata – mely program az egyházi oktatási intézmények könyvtárai-ra nem terjedt ki – 2006-ban kezdődött el.

Amikor munkát tervezve számba vettük a vizsgálandó könyvtárakat, azt az eredményt kaptuk, hogy Magyarországon az egyházi oktatási intézmények könyvtárain kívül kb. 40 egyházi-felekezeti könyvtár található. 36 intézményről biztosan tudható, hogy könyvtárként működik, 4 státusza bizonytalan. A körülbelüli adat abból adódik, hogy vannak olyan felekezetek, amelyeknek van ugyan könyvtára, de mint működő intézmény nincs benne az egyházi könyvtári és általában a könyvtári-szakmai köztudatban. A hozzávetőleges szám meghatározásához 2006-ban a „2001-2002 Magyarországi egyházak, felekezetek, vallási közösségek” – Bp.: NKÖM Egyházi Kapcsolatok Titkársága, 2002 kiadvány állt rendelkezésünkre. Ez a névjegyzék az egyes egyházak-felekezetek saját bevallása alapján készült. A névjegyzéknek azóta megjelent újabb kiadása: „2007 Magyarországi egyházak, felekezetek, vallási közösségek” - Bp.: OKM, 2007.

Egyházi könyvtárakban dolgozó munkatársak közül hat könyvtárosnak van szakértői engedélye, közülük az elmúlt években - 2011-ben is - hárman kaptak felkérést-megbízást a szakfelületi munkára. (Ásványi Ilona – vezető szakfelügyelő – pannonhalmi Főapátsági Könyvtár, Kövécis Ildikó – Gál Ferenc Hittudományi Főiskola Könyvtára, Szeged, Baranya Péter – Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola Könyvtára.)

A program keretében évente általában 5 könyvtárat vizsgáltunk. 2011-ben is 5 könyvtárban folytatódtott a munka: a Székesfehérvári Püspöki Könyvtárban, a szombathelyi Egyházmegyei Könyvtárban, a Váci Egyházmegyei Könyvtárban, a szentendrei Szerb Ortodox Egyházme-

Székesfehérvári Püspöki Könyvtár

gyei Könyvtárban, és a Kiskunhalasi Református Egyházközség Thúry József Könyvtárában. Ez utóbbi helyett, az eredeti terv szerint a Pécsi Egyházmegyei Könyvtárat, így 5 egyházmegyei könyvtárat vizsgáltunk volna, ám a pécsi könyvtár állapota (könyvraktár, nem működő könyvtár) és az egyházmegye élén történt változások miatt nem láttuk értelmét a szakfelületi vizsgálatnak, így a kiskunhalasi könyvtárat vizsgáltuk 5.-ként.

A kijelölt könyvtárakban alapvizsgálatot és minőségi vizsgálatot végeztünk. A vizsgálat során a Könyvtári Intézet honlapján elérhető, aktuális, a más könyvtár-típusokban használt kérdőívekkel lényegében megegyező kérdőíveket használtunk.

Ahogy az elmúlt évi jelentéseinkben is jeleztük, véleményünk szerint ez az alapvizsgálatokkor használt kérdőív a muzeális gyűjteményekre vonatkozó kiegészítésekkel jól használható az egyházi könyvtárak vizsgálatára, mert árnyalt képet ad az adott könyvtárról, ugyanakkor a vizsgálati eredmények objektívek, összevethetők más egyházi könyvtárakkal, sőt más típusú könyvtárakkal. A minőségi vizsgálatok során használt kérdőívvel kapcsolatos véleményünk azonban változatlan: részben tartalmi okok miatt, részben mert az „eredményeséget” pontokkal és százalékokkal fejezi ki, nem alkalmas arra, hogy az egyházi könyvtárak valós állapotáról képet adjon. Sok kérdés nem értelmezhető ezzel a könyvtártípussal kapcsolatban, nem adható egyértelmű válasz a kérdésekre, és a válasz nem tükrözi a valós helyzetet. Egy könyvtárban (Szentendre)

nem is láttuk értelmét a minőségi vizsgálat elvégzésének, holott a könyvtár – a felhasználói igényeket figyelembe véve – minőségi módon működik.

Az összefoglaló szöveges jelentés – reményeink szerint – idővel olvasható lesz az UNITAS portálon.

Mivel 2011-ben 4 azonos „csoportba-típusba” tartozó (egyházmegyei) könyvtárat vizsgáltunk, a hasonlóság sajátos összevetésekre adott lehetőséget, melynek részletezése meghaladja az EKE Hírlevél kereteit. A terjedelmi korlátok ellenére engedjünk meg mégis néhány mondatos kitérőt a kiskunhalasi könyvtárról. Az ebben a könyvtárban lefolytatott vizsgálat során kiderült, hogy a Thúry József könyvtár kettős feladat

lát el: egyrészt a református gyülekezet könyvtáraként, másrészt iskolai könyvtárként is működik – ez utóbbi funkció a domináns. A kiskunhalasi könyvtár igen jó eredményt ért el a minőségi vizsgálaton (89 %). Ezzel az eredménnyel nagy

múltú, és gyűjteményüket tekintve is jelentős könyvtárakat hagytak maguk mögött. A szép eredmény – természetesen a jól végzett munka mellett – valószínűleg annak is köszönhető, hogy a minőségi kérdőív az informatikai és számítástechnikai fejlettségre kérdez rá fokozottan, és ez a rendszerváltás után

Egyházmegyei Könyvtár (Szombathely)

Váci Egyházmegyei Könyvtár

újonnan indult vagy újra indított egyházi oktatási intézmények könyvtáraiban – esetünkben ebben az iskolai könyvtárként is működődő könyvtárban – jobb, mint más, több szempontból is „muzeális” egyházi könyvtárban.

Néhány mondat a 2012. évről: Mivel az egyházi könyvtárakban végzett szakfelületi munka kb. 36 könyvtárat érint, és évente 5 könyvtárat vizsgálhattunk, a munka lassan-lassan a vége felé közeledik. Nem jutottunk be az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárba és az Érseki Simor Könyvtárba. Nem vizsgáltuk meg még a karmelita rend könyvtárait Budapesten, Győrben, Miskolcon, Kunszentmiklóson, Attyapusztán, és nem látogattuk meg a miskolci evangélikus gyülekezet könyvtárát sem.

Bár a munka ütemezése mindig pénzkérdés, előzetes tájékozódásaink alapján úgy tűnik, hogy ebben a 8 gyűjteményben idén

el tudnánk végezni a vizsgálatot. A realitás: a két esztergomi könyvtár kivételével a felsorolt hat könyvtárban folytatódik a munka.

Tapasztalataink alapján – más könyvtár-típusokkal ellentétben – az egyházi könyvtárakban utóvizsgálatra egyetlen könyvtárban sincs szükség. Ennek oka, hogy a könyvtárak vállalt és adott feladatuknak és a felhasználói igényeknek

megfelelően működnek. Ahol pedig nagyobb, a könyvtár működését akadályozó hiányosságok vannak, ott egy év alatt az ismert, első sorban anyagi okok miatt ezeken a problémákon nem változtattak – mert nem tudtak változtatni – a fenntartók és könyvtárosok.

Kövécis Ildikó és Baranya Péter nevében is köszönöm a Kollégák együttműködését és ezt a segítséget kérem azoktól, akiket 2012-ben fogunk felkeresni.

A szakfelületi vizsgálatok kísérleti évének tapasztalatairól 2006-ban a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros c. folyóiratban (3K 15. évf. 2006. 12. sz. p. 22-29.), a 2006 és 2008 közötti időszakról „A könyvtári szakfelületről. Tájékoztató a 2002-2008 közötti szakfelületi vizsgálatok eredményeiről”

/szerk. Richlich Ilona.- Bp.: OKM, [2009].- (A könyvtári rendszer stratégiai fejlesztése 4.) - p. 52-61. című kiadványban olvashatunk ismertetést. Várhatóan hamarosan – néhány hónapon belül – megjelenik a Könyv, Könyvtár, Könyvtárosban egy beszámoló a 2009 és

2011 közötti időszakról.

A munkák végétével a teljes programról is elkészítjük, és a szakajtóban is megjelentetjük a beszámolót. Ezen kívül az egyes könyvtártípusokkal kapcsolatos észrevételeinkről, sajátos jellemzőkről és jelenségekről is tájékoztatjuk az egyházi könyvtáros kollégákat és a „szakmát.”

*Ásványi Ilona
vezető szakfelügyelő*

Székely Ország
Egyházmegyei Könyvtár

Kiskunhalasi Református Egyházközség
Thúry József Könyvtár

A Megtestesült Bölcsességről Nevezett Gyulafehérvári Római Katolikus Hittudományi Főiskola Könyvtára

A könyvtár története szorosan összekapcsolódik az erdélyi magyar papnevelés történetével. Gyulafehérvár évszázadokon keresztül a katolikus papképzés fellegvára volt. A gyulafehérvári székhelyet elfoglaló főpásztorok legfontosabb tennivalójuknak a papképzést tekintették. A Megtestesült Bölcsességről nevezett egyházmegyei szemináriumot (Seminarium Incarnatae Sapientiae - S. I. S.), vagy ahogyan akkor nevezték, a Papnevelő B. Sztojka Zsigmond Antal püspök 1753-ban alapította. A Papnevelde életre hívásával egyidejűleg a püspök úr könyvtárról is gondoskodott. Ezt bizonyítják a „Seminarii Sapient. Incarn. Albens. Transsilvaniae 1764” bejegyzések, melyek a kötetek előlapján olvashatók.

Intézetünkben a négy egyházmegye (Gyulafehérvár, Szatmár, Nagyvárad, Temesvár) és az erdélyi „Szent István királyról” elnevezett Ferences Provincia kispapjai részesülnek teológiai oktatásban és papképzésben.

Könyvtárunk, mely hazánk egyik legjelentősebb teológiai szakkönyvtára, a tudományos kutatás bázisa a teológia szakterületén. Az Intézet tanárai, a papnövényedékek és a lelkipásztorkodó papok használják elsősorban. A könyvtár nem köl-

csönkönyvtár, de nyitott helyben olvasásra minden érdeklődő számára. Előzetes bejelentkezés alapján kutatható.

Az állomány nagyobb része teológiai irodalom. Egy része német nyelvű, de ezenkívül angol, francia és olasz nyelvű kiadványok is találhatóak. De nemcsak könyvek (kézikönyvek, szótárak, lexikonok) gazdagítják könyvtárunkat, ha-

nem külföldi, nemzetközi teológiai folyóiratok is.

Könyveink a következő témakörökbe csoportosulnak: a lelkiélet teológiája (aszketika, misztika), lelki irodalom, szentek élete, szentírástudomány, az ókeresztény kor irodalma, pápai megnyilatkozások, szentszéki dokumentumok,

egyetemes zsinatok dokumentumai, a hittudomány különféle ágaihoz tartozó irodalom: alapvető hittan, ágazatos hittan, liturgika, erkölcsan,

lelkipásztorkodástan, ökumenizmus, missziológia, katekétika, homiletika-retorika, jog (egyház-, civil), pedagógia, pszichológia, szociológia, filozófia, világtörténelem, egyháztörténelem, földrajz, természettudományok, művészetek, zene, népművészet, általános művelődés, nyelvkönyvek, szépirodalom.

Az 1828-ban készült, legrégebbi fennmaradt könyvtárkatalógus 2 399 címet, 2

653 kötetet tart nyilván. A könyvtár bővítésének alapvető forrása a papi hagyatékok.

Régi könyves állományunk kb. 8 000 kötetből áll. A kb. 8 000 kötetnyi nyomtatványt és kéziratot magába foglaló gyűjtemény egy része hagyatékokból tevődik össze, és a másik része a közelben lévő plébániákról került be pár éve (Tövis, Verespatak, Zalatna, Alvinc, Borbánd stb.).

A gyűjtemény rendezésének első szakasza a már polcokon lévő, de nem rendszerezett és a raktárban található könyvek átvizsgálása volt. Tekintettel a dokumentumok mennyiségére, a gyűjteményből kiselejtezésre kerültek azok a nyomtatványok, amelyeket 1800 után nyomtattak és lekerültek a raktárába, ahol egy elkülönített részben kaptak szakszerű elhelyezést. Továbbá a raktárból pedig felkerültek az 1800 előtti dokumentumok.

Az újonnan kiadott szakirodalommal nagylelkű adakozók (magánszemélyek, külföldi alapítványok, intézmények és se-

gélyszervezetek) rendszeres és alkalmi ajándéka révén frissülhet az állomány, valamint minimális saját beszerzéssel.

Összességében a könyvtár kb. 80 000 kötettel rendelkezik. Több mint 80 fajta – magyar, latin, román, német, olasz, francia, angol, horvát, görög, héber, örmény és eszperantó nyelvű – folyóirat is megtalálható. A Könyvtár állománya újabban videokazettákkal, CD és DVD lemezekkel is gyarapszik.

Rendelkezésünkre áll egy olvasóterem, mellette egy könyvtári iroda, kutatószoba és folyóiratos terem, valamint egy 50 ezer kötet befogadására alkalmas raktár, hogy egy teológiai szakkönyvtár, valamint felsőoktatási és kutatókönyvtár kívánalmainak megfelelően fogadhassuk az olvasókat. Emellett egy külön biztonsági szoba áll rendelkezésre a legrégibbi könyvek tárolására.

Veres Anna Mária
Gyulafehérvári Római Katolikus Hittudományi Főiskola és Papnevelő Intézet
Könyvtára

KÖNYVTÁRI ESTÉK A SAPIENTIÁN

2011/2012 I. félév

2011. szeptember 20.

Bevezetés a Tüneti-hőmérőzéses módszer (Sensiplan®) alapjaiba

A természetes családtervezés biológiai alapjai; Miért nem élhető sokak szerint a természetes családtervezés?; Vagy mégis élhető? – 19 és 22 év házasság távlatla Előadók: Déri Éva, Hortobágyiné dr. Nagy Ágnes

A 2011/2012. tanév első könyvtári estéjén a meghívott előadók a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán működő Családpedagógiai Intézet (SACSI) munkatársai voltak. A Főiskola 2001 novemberében hozta létre a Családpedagógiai Intézetet annak érdekében, hogy a Főiskola hozzájáruljon a boldogabb családi életre neveléshez és a családok életének segítéséhez.

A SACSI munkatársai mellett, hogy az egészséges életmódra nevelés és a családi életre való tudatos felkészítést segítő tanfolyamokat szervez, a természetes családtervezési módszereket is megismerteti és oktatja. Magyarországon a Természetes Családtervezési Tanácsadók (TCST) Munkaközösségének tagjai népszerűsítik és oktatják a tüneti-hőmérőzéses módszert (TH). A módszer lényege a hőmérséklet-

mérés és a testi jelek megfigyelésének kombinálása a női ciklus napjain. A TH-módszer helyes alkalmazásához azonban tanulásra van szükség. A tanulás történhet önállóan könyvek segítségével; vagy tanácsadóktól tanfolyam, ill. tanácsadás keretében. Ennek elmulasztása okozza

szint minden esetben a módszerről kialakult szkeptikus nézetek alapját. A módszer előnye mellett, hogy erkölcsileg és vallásilag elfogadható, a megfigyeléseinek köszönhetően a nők jobban megismerik saját szervezetük működését, ezáltal egészségtudatuk és termékenységtudatuk is erősödik. Továbbá a termékenységi jelek felismerése segítséget nyújthat azoknak a pároknak, akik gyermeket szeretnének.

A Könyvtári Esténk keretében tulajdonképpen egy „bevezetés” hangzott el a tanfolyamhoz, illetve a nagy számban megjelentek feltehettek kérdéseiket, tisztázhatták az esetleges tévhitüket, félreértéseket ezzel a módszerrel kapcsolatban. Örömmel vettük, hogy az érdeklődők között nők, férfiak és házaspárok egyaránt megjelentek.

2011. október 4.

Tamás vagy Péter, avagy kinek van igaza? Aquinói Szent Tamás és Olivi Péter vitája az ember lényegéről Előadó: Whitehouse Domonkos OFM Moderátor: Bakos Gergely OSB

Izgalmas témával várta Whitehouse Domonkos ausztrál származású magyar-

országi ferences atya az érdeklődőket a Sapientia Főiskola könyvtári estéjén 2011. október 4-én.

A Filozófia Tanszék szervezésében tartott eseményt hagyomá-

nyosan Jos Decorte fiatalon elhunyt mediavelista emlékének ajánlották és témája Aquinói Szent Tamás és Olivi Péter vitája volt az ember lényegéről. Míg Szent Tamás, az Angyali Doktor filozófiája a katolikus Egyház hivatalos filozófiájának tekinthető, Olivi Péterről általában keveset tud a teológiával és filozófiával foglalkozó közvélemény. Petrus Olivi (1248-1298) ferences gondolkodó nevéhez leginkább téziseinek egyházi elítélését magára vonó, az emberben három lényegi összetevőt – testet, lelket és szellemet – megkülönböztető (tricho-tomizmus) elgondolása kapcsolódik.

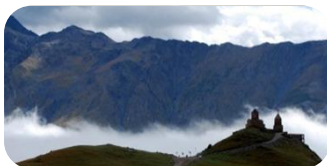
Az előadó rámutatott: Olivi Péter az utolsó volt a középkori gondolkodásban, aki elutasította az arisztotelészi filozófiát, mint a keresztény bölcselet alapját. Szent Tamás filozófiáját ezen az alapon utasította el, mondván, az "bálványozza" Arisztotelészt.

A nagy figyelmet igénylő előadás leginkább az akarat (voltuntas) fogalmát és annak megítélését járta körül. Előadónk beszélt a fogalmak jelentésének tisztázásáról, a kutatás nehézségeiről, a csak latin nyelven hozzáférhető forrásokról. Elmondta, kutatásainak eddigi eredményét hamarosan magyar nyelven publikálni fogja.

2011. november 29.

Noé bárkájától az Ararát konyakig *Barangolás a Kaukázusban (Örményország/Grúzia)*

Előadó: Xeravits Géza

Nagy örömünkre szolgált, hogy immár második alkalommal tartott előadást Főiskolánk Bibliatudomány tanszékének vezetője, az Agra kulturális utazási társaság idegenvezetője könyvtárunkban, az egzotikus tájakon tett utazásai során szerzett élményeiről.

Nepál után, most Örményország és Grúzia „Gyűrűk urát” idéző világába nyerhetünk betekintést, ahol a történelmi múltat idéző hatalmas ezer éves romok, illatos virágok, suvadó kövek ejtik rabul az utazót. A fennmaradt építészeti emlékek alapján az örmény történelemről hallhatunk ismertetést a kereszténység előtti időktől kezdve, napjaink kulturális szokásvilágáig. Részletesen megismerhetjük az örmény halott búcsúztatási szokásokat, a néphiedelmeket, szertartásokat, illusztrálva az örmény kultúra egykori gazdagságáról tanúskodó temetőiről készült fotó-

sorozattal, amelyekben gyönyörűen faragott, embermagasságú sírkövet, khachkar-okat helyeztek el.

Az est második felében Grúzia, és főként a főváros Tbiliszi templomaiban és a Kaukázus csodás természeti szépségeiben gyönyörködhattunk. A szovjet kommunista időszak akárcsak nálunk, sajnos Örményországban is a történelmi emlékekre, szakrális helyekre meglehetősen negatív hatással volt. Szerencsére a grúz katedrális építészet legkiemelkedőbb alkotása a Metekhi templom teljes pompájában megcsodálható.

Az utolsó képkockákon az 5000 m magas Kazbeg hegység árnyékában 2500 m-en épült Szentháromság monostorával búcsúzott az előadó, biztatva mindenkit, hogy ahogyan a fotósorozat is bizonyítja érdemes ellátogatni ezekre a kevésbé ismert, távoli és egzotikus helyekre.

*Zsohovszky Márta – Flier Gergely
Sapientia Könyvtár*

A Magyarországi Evangélikus Egyház vezetősége úgy döntött, hogy 2012-t Túrmezei Erzsébet (1912–2000) költő, műfordító, diakonissza, a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület főnökasszonya (1989–2000) emlékévéként hirdeti meg.

TÚRMEZEI ERZSÉBET – a Diakonissza

Túrmezei Erzsébet nevével először akkor találkoztam, amikor ifjúkoromban (1979-ben) a budavári iratterjesztésben árultam az *Emberré lettél, hogy ember legyek* című frissen megjelent kötetét. Valami titokzatosság vette körül műveit. „Sokáig nem jelenhettek meg a versei” - mondták többen, akik megvették a kötetet. Ez így is volt, hiszen akkor már több mint tíz év telt el az 1968-ban püspöki „ellenőrzéssel” megjelent *Így leszel áldás* című kötet megjelenése óta. Talán ezért volt, hogy új kötetét pillanatok alatt elkapkodták.

Erzsébet testvért idős korában ismerhettem meg személyesen, lelkészi szolgálatom kezdetén. Akkor már a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület főnökasszonya volt. Első találkozásunk emléke most is elevenen él bennem, kedves, mosolygós arca most is előttem van. Akkor még nem lakott az anyaházban, feleségemmel a Karácsony Sándor utcai otthonában látogattuk meg. Akkor kaptuk tőle - természetesen dedikálva - az *Őszből tavaszba* kötetének akkor megjelent új kiadását és a *Csodát virágozik* a jelen című válogatást. Akkor még nem sejtettem, hogy életem fontos feladata előtt állok.¹ A diakonissza testvérek közötti szolgálatban személyében egy olyan testvért ismertem meg, aki nagyon határozott, mondhatnám, „kemény” ember volt.

„Nem ismert tréfát” az Isten szolgálatában, amit nagyon komolyan vett, és ezt várta másoktól is. Tanítványaitól is min-

dig számon kérte az elvégzett feladatokat, de ezt mindig nagy szeretettel tette.

Kereső ember volt. Kereste Isten akaratát. Közös imaalkalmakkor imádsága

mindig így kezdődött: „Igen, Atyám...” Ő mindig igent mondott Ura akaratára, elfogadta azt. A szolgálat volt számára az élet, mindig kereste annak lehetőségeit, kezdetben középiskolai tanárként, majd később a Fébé által szervezett népfőiskolai tanfolyamok vezetőjeként. A szolgálati lehetőségek keresésének gyümölcseit találjuk nemcsak verseiben, de a gyermekeknek írt kis szindarabjaiban, jeleneteiben is. Ezek a keresztyén élet minden területét átfogják: a nagy ünnepektől kezdve a hétköznapi események kínálta szolgálati lehetőségekig. A reformáció jelentősége is hangsúlyt kap néhány jelenetében.

Amikor a diakonissza testvérek megválasztották főnökasszonynak, akkor sem uralkodni akart. Szolgált közöttük áhitatokkal is. Amíg tehetette, naponként benézett a diakonisszák szobájába, pásztorolta őket. Számon tartotta a betegeket, gyengélkedőket, akiket a szenvedésük idején az igével bátorított és erősített. Fontos volt számára a közösség, a közösségi élet, mai kifejezéssel élve: közösségépítő volt. Az Úrra tekintő testvérek, a diakonisszák közösségét építette, akik egész életüket az

¹ Erzsébet testvér halála után a Fébé választmánya megbízott hagyatékának rendezésével.

Isten ügyének szentelték, és végezték az olykor nehéz, ámde nagyon szép szolgálataikat.

Túrmezei Erzsébet munkássága a költészetében teljessé vált ki. Verseivel is Istenre mutatott, szeretetteljes szolgálata bízott akkor is, amikor még csak gépírásban terjedhettek költeményei. Mondanivalójának summája lehetne a már említett, 1979-ben megjelent kötetének címe: *Emberré lettél, hogy ember legyek.* A Jézusra mutató, a benne kapott csodálatos ajándék, a megváltás öröme, Isten csodálatos teremtettsége, annak a Teremtőt dicsőítő gazdagsága tárul az olvasó elé, ami szolgálata indító. Az *Íme az Ember – Ecce Homo* szonettek egyikében vallja:

Nyomodba lépek én is és megyek.

Azért jöttél, hogy életem legyen,
bővülő és gazdag életem.

Emberré lettél, hogy ember legyek!

Ezen az úton járt, a nehézségek, próbatételek ellenére is, amikor „fejteni” kellett a testvéruhá, amikor nehéz idők jártak, de megértette Ura biztató szavát, és hittel vallotta, hogy „Most élni - küldetés!” - ez a címe az 1984-ben megjelent kötetének is. Abban jelent meg Wartburgi szonettek összefoglaló címmel három, Lutherrel kapcsolatos szonettje: a Wartburgi vallás, a Wartburgi rózsák és a Kérdések a Luther-szobában. Ez utóbbiban Luthert Madách falanszterének kazánfűtőjéhez hasonlítja:

Madách falanszterének „kazánfűtője”,
mondd,

Hogyan fűtöttél, hogyan hevítettél, amikor Wartburg „György lovagja” lettél, s az erdő csendje hűs ölére vont?

Wittenberg és Worms mögött maradt.
Tételek, viták... elhagyott világod...
Mondd, hogyan szívtad tovább a lángot a kényszerű csend órái alatt?

Nézem szobád vén tölgyfaasztalát.
Rajta nyitottan vaskos bibliád.
Míg a wartburgi csendben fordítottad,

tűzet szíttattál vele szüntelen.
Szent tűzével a Lélek volt jelen!
Isten Lelke! - S a lángok fellobogtak.

Ezek a lángok terjedtek aztán tovább egész Európában.

Jelentősek a műfordításai is. A rá jellemző, hitbeli dolgok iránti érzékenységgel hallotta meg a német versek mondani valóját, és adta vissza azokat magyarul, de fordított angolból is. Jó barátság fűzte Anna Maija Raittilához, a finn költőnőhöz, aki Erzsébet testvér verseit finnre fordította és meg is jelentette egy kötetben.

Költő, műfordító, tanár, diakonissza főnőkasszony volt Erzsébet testvér, de mindezek fölött Ura akaratát kereső, üzenetét hirdető szolga. Kereste Isten akaratát, szolgált, ahová Ura éppen állította: tanárként gyermekek között, diakonissza főnőkasszonyként testvérei között, vagy éppen a gyülekezetekben, ahová elhívták őt, sőt még napjainkban is Istenre mutat - a különféle gyülekezeti alkalmakon elhangzó versein keresztül.

Születésének centenáriumi évfordulóján tisztelettel és szeretettel emlékezünk rá.

Herzog Csaba

Evangélikus Hittud. Egyetem Könyvtára

Forrás: Evangélikus Naptár a 2012. évre

[fel.szerk. Kendeh-Kirchknopf Péter].

Budapest : Luther, 2011. p. 101-104

2012 A REFORMÁCIÓ ÉS A NŐK TEMATIKUS ÉVE LESZ A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZBAN

Budapest – A reformáció és a nők kapcsolatáról rendez tematikus évet 2012-ben a Magyarországi Evangélikus Egyház „Hivatásunk az élet” mottóval. Az eseménysorozat része a 2017-ben esedékes, a reformáció kezdetének 500. évfordulója alkalmából tartandó jubileumi ünnepséget előkészítő tematikus esztendők programjának.

Gáncs Péter közölte: a gyülekezeti, egyházmegyei, egyházkerületi összejöveteleken arról tartanak majd különböző formákban eszmecsérét, hogy miként lehet megtalálni a nők helyét a modern társadalomban, hogyan lehetnek a nők egyszerre keresztény édesanyák és munkavállalók, akiknek a munkahelyükön is helyt kell állniuk.

Mint az elnök-püspök elmondta, a reformáció a lelki értelemben vett felszabadításon túl a többi között a család és a nemek kapcsolatában is hozott újat azért, hogy a vallásreformot elindító Luther Márton kilépett a szerzetesi közösségből, feleségül vett egy volt apácát, és vele a családi élet örömeiben is részesült.

A reformáció hozta magával azt is, hogy a legtöbb protestáns egyházban – a baptisták és néhány kisebb egyház kivételével –

a lelkészi hivatásra felszentelik a nőket. Magyarországon az evangélikus lelkészek egyharmada nő, sőt egy püspökhelyettes és két esperes is van közöttük – mutatott rá Gáncs Péter.

Emlékeztetett arra, hogy az idén a reformáció és a szabadság kapcsolatát járták körül a különböző egyházi fórumokon. Úgy fogalmazott: „Több mint húsz évvel a rendszerváltás után érezzük, hogy a szabadság egyszerre ajándék és kísértés”, utóbbi akkor fordul elő, „ha rosszul élünk vele”.

Egyházkerületi és országos szinten, valamint lelkészértekezleteken is megjelent ez a téma. Ezekon egyebek mellett arról esett szó, hogy „a szabadság elköteleződés a jóra, a másik ember szolgálatára”, s hogy „mindent szabad, de nem minden használ”, azaz „a másik ember bizonyos szempontból a szabadságunk korlátját jelenti, tehát nem valósíthatjuk meg önmagunkat mások kárára” – mondta a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke.

Forrás: <http://uj.evangelikus.hu/>

Beküldte: Selmeczi Pálma

Evangelikus Országos Könyvtár

ÚJDONSÁG

Keveházi László
"Így leszel áldás":
Türmezei Erzsébet élete
és szolgálata

Luther Kiadó

Budapest, 2012.

ÚJDONSÁG

Türmezei Erzsébet ;
Zászkaliczky Pál (vál.)

A kegyelem ege alatt :
száz év - száz vers

Luther Kiadó : FÉBÉ

Budapest, 2012.

KÖNYVISMERTETŐ

Batthyaneum: Omagiu fondatorului Ignatius Sallestius de Batthyan (1741–1798)

Ed: Doina Biro Hendre. București 2011, Editura Bibliotecii Naționale a României. 273.

A Batthyáneum alapítójának, Batthyány Ignác erdélyi püspök születésének 270. évfordulójához köthető ez a tartalmas kötet. Ebből az alkalomból a Román Nemzeti Könyvtár a Giovanni Morando Visconti olasz kulturális intézet támogatásával jelentette meg. Előszóval és életrajzi érdekességekkel tiszteleg a püspök emléke előtt a nemzeti könyvtár főigazgatója, Dr. Elena Țîrșiman és az olasz kulturális intézet vezetője, Gianfranco Fraccarollo. A könyv segítségével mind az alapítót, mind művét közelebbről megismerhetjük.

Batthyányi Ignác iskoláit Pesten a piaristáknál, majd Nagyszombaton a jezsuitáknál végezte. Tizenkilenc évesen kapta meg a jáki apátságot s kiváltságos helyzetből adódóan a vatikáni levéltár kapui is megnyíltak előtte. Egerben töltött kánokai és nagypréposti éveit Eszterházy Károly püspök könyvszeretete, kultúrapártoló tevékenysége mély befolyást tett rá. Erről árulkodnak tettei, melyeket erdélyi püspökként valósított meg, s melyekről a kötet hasznos összefoglalást nyújt.

Batthyányi Ignácot 1780-ban nevezte ki Mária Terézia Erdély püspökévé, ő ekkor Nagyszebenből Gyulafehérvárra költözött. Már kinevezése idejében is foglalkoztatta egy kulturális intézmény létrehozásának gondolata. Ehhez példát Egerben

láthatott az Eszterházy Károly által létesített líceumban, melyhez egy csillagvizsgáló és könyvtár is tartozott. Terveihez a megfelelő színhelyet a vár északnyugati sarkában álló, hajdani antitrinitárius templom szolgáltatta. Az épület különböző szintjein a színvonalas könyvtár, érem- és régészeti leletgyűjtemény mellett nyomda és csillagvizsgáló is helyet

kapott. Batthyányi terve szerint mindez háttérként szolgált volna egy erdélyi tudós társaság számára. A társaság ugyan csak rövid ideig működött, de a püspök által létrehozott intézmény fennáll. A Batthyáneum nevet viseli s a bukaresti Román Nemzeti Könyvtár tagintézménye. A tudós főpap megfelelő személyzetről is gondoskodott, képzett könyvtáros (Dániel Imre) és csillagász (Mártonffy Antal) személyében. Batthyányi Ignác életútjának méltatása mellett ez a páratlan intézmény kerül bemutatásra az emlékkötet angol, német, francia, román és magyar nyelvű fejezeteiben. A huszonegy nyomdászattörténeti, kötetstörténeti, illusztrációtörténeti, művészettörténeti, paleográfiai, restaurálási, egyháztörténeti és éremtani témát tárgyaló tanulmány hűen fejezi ki az intézet és az alapító sokszínűségét.

Sípos Ibolya és Vass Csongor a püspök életútjának ismertetésén keresztül mutatja be a gyűjtemény létrejöttét és gyarapodá-

sát. A nemes egyházfinak már római tartózkodása idején sikerült nagyjából ötezer kötettel megalapoznia könyvtárát. Ekkor jutott hozzá számos kéziratához és ösnyomtatványhoz. Ezeknek száma a felvidéki, erdélyi vásárlásokkal és Migazzi Kristóf váci püspök, majd bécsi érsek könyvtárának megszerzésével tovább gyarapodott. Ignác püspök személyiségének alaposabb megismerését teszi lehetővé tanulmányában Marton József. A magyarázatokkal ellátott levlérlésrészletek a jorzefinizmus korában élő tudós egyházfi világlátását, kapcsolatrendszerét is megismerhetővé teszik. Doina Biro Hendre tanulmányában a püspök oktatásügyi és egyháziügyi kiemelkedő szerepét mutatja be. Batthyáyninak köszönhető a katolikus egyház és az oktatás megújulása Erdélyben. Jó kapcsolatokat ápolott Giuseppe Garampi pápai nunciussal, akit rendszeresen tájékoztatott a honi állapotokról. Az oktatásban pedig többek közt lehetőséget biztosított a pozitív tudományok (pl. földrajz, geometria) szerephez jutásának.

Vizkeleti-Ecsedy Judit rávilágít a püspök egyéb vallásokkal szemben tanúsított türelmére, hiszen a katolikusok mellett lutheránus és unitárius munkákat is vásárolt. Ugyanitt a szerző 122 tételből álló listát közöl azokról a 16–18 századbéli magyar nyomtatványokról, melyeknek máig csupán egyetlen ismert példányuk található meg Gyulafehérváron a Batthyáneumban.

Újabb példát találhat az olvasó Batthyányi Ignác vallási türelmére Merchezl György munkájában, aki a Batthyányi-könyvtár kottás forrásai című doktori értekezésének összefoglalójában a gyűjtemény zenei kéziratái közt a protestáns Batthyány-Graduált is bemutatja. A szerző értekezésében egy részletes katalógus-

ban 50 itt őrzött kottás kézirat bibliográfiai adatait is közölte. Ezekről ad áttekintő képet a lényeges adatok kiemelésével.

A sokszínű gyűjteményben helyet kapnak középkori szász kéziratok, korai nyomtatványok is. Joachim Wittstock mutat rá, hogy a szász vallásos munkák mellett a korai szász világi irodalom (például a Nibelung-ének másolata) is megtalálható közöttük.

Jacob Mârzanak köszönhetően kap átfogó képet az olvasó a gyűjtemény értékeiről. Hiszen a reneszánsz kiváló nyomdászainak munkái mellett a romániai ösnyomtatványok és latin nyelvű kódexek legnagyobb része itt található. Külön kiemelhető közülük a Codex Aureus, a könyvtár legrégebbi, művészettörténeti szempontból is nagyon értékes darabja, a Karoling-könyvfestészet remeke.

További húsz különleges kódexet mutat be Horst Klusch. Ezek az Erdélyben élő anabaptisták tulajdonát képezték és XVIII. század közepi elkobzásukat követően változatos útvonalakon keresztül jutottak el Ignác püspök könyvtárába. Mára a külföldre menekült habának fontos kéziratok emlékeivé váltak.

Ileana Dârja tanulmányában Batthyányi Ignác magángyűjteményének négy illuminált kódexéről bizonyítja be, hogy stilisztikai hasonlóságot mutatnak a korvinákkal. A négy kódex 1450–1479 között készülhetett és valamennyi ékes példája az olasz reneszánsz iskola kalligráfiai, művészi teljesítményének.

A gyűjteményben román vonatkozású és nyelvű, cirill betűs művek is találhatóak. Róluk 1980-ban jelentetett meg egy katalógust Cristina Bica. Ezt a munkát egészíti ki Gabriela Mircea. A szerző nem csupán az egyes tételek részletesebb leírását

adja, hanem a bennük szereplő kéziratos bejegyzéseket is közli.

A kéziratok és korai nyomtatványok kutatói mellett a kötetstörténészek számára is tartogat érdekességeket a Batthyáneum. Muckenhaupt Erzsébet és Rozsondai Marianne gótikus és reneszánsz kötésű könyveket mutat be tanulmányában, melyek a lőcsei Szent Jakab templom plébánosának, Johannes Henckelnek (1481–1539) a könyvtárból származnak. Az ötvenöt kötet nagyobb része a Batthyáneum gyűjteményét gyarapítja, kettő található az Országos Széchényi Könyvtárban. A mellékelt listában a szerzők a proveniencia és bibliográfiai adatok mellett a művek szerzői jegyzékét is közléstesszik.

A tudós püspök a könyvtár mellett egy jelentős archeológiai gyűjteményt is létrehozott, ebben számos fogadalmi táblácska, érme, római kispasztika stb. található. Közülük izelítőként Vasile Moga a Kr. u. II. századból származó érmegyűjteményt, egy feliratos oltárt és római isteneket ábrázoló szobrocskákat mutat be.

Egy 1786–1855 között Verespatakon megtalált viasztábláról (tabula cerata, triptichon) szól Volker Wollmann tanulmánya. Verespataktól nem messze 1854-ben egy íróeszközt is találtak, ami a rómaiak stylusára hasonlít. A tábla valószínűleg a Kr. u. 131 és 167 közötti időszakból származik és érdekessége, hogy egy görög nyelvű munkaszerződés betűzhető ki rajta.

Daniela Ciugudea tanulmányában kelta bronztárgy helyreállítási folyamatát mutatja be, mely Temesvári János Batthyáneumban lévő gyűjteményéből származik. Restaurálásról szól Alexandru Știrban és Maria Zgârciu tanulmánya is. Ebben ismertetik a Nagyszebenből, Szatmárról, Gyulafehérvárról és Bukarestből száma-

zó kéziratok, egy ősnymtatvány és több 17–18. századi nyomtatvány Gyulafehérváron végzett restaurálási munkálatait.

A numizmatikai gyűjtemény fontos részét képezik a Sztojkak Zsigmond Antal püspök – a gyulafehérvári papnevelde, a Seminarium Incarnatae Sapientiae alapítója – által a jezsuita kollégiumnak ajánlkozott érmék. A számos nemesfém pénz között Mária Terézia magyar királynővé koronázásától a Corvin Mátyást ábrázolón át a római birodalom bronz fizetőeszközéig sok érdekesség található. Viorica Suciu tanulmányában nemcsak beszerzési útvonalukat és jellemzésüket adja, de közöl egy táblázatot arról is, hogy az egyes római pénzeket melyik császár idejében verték.

Kezdetben szintén a Batthyáneum érme-gyűjteményébe került Lőnhárt Ferenc (1819–1879) püspök 4 pecsétje és pecsétnyomója is. Az egyházi életútjának, tevének méltatását követően ezeket mutatja be munkájában Gabriela Dănilă.

Azonban a Batthyáneum nem csupán színes, értékes gyűjteményekből, könyvtárból, múzeumból és nyomdából állt. Ignác püspök létrehozott itt egy csillagvizsgálót is, mely ma már nem látogatható, így a köztudatban is kevésbé van jelen. Mártonffy Antal *Initia anstronomica...* című munkája nyomán mutatja be a gyulafehérvári csillagvartát, mint ikonográfiai szempontból is érdekes intézményt Kovács András. A mű metszetei és a valóságos ikonográfia közti különbséget felhasználva világít rá a szerző, hogy a metszőket a csillagvizsgáló korábbi tervei inspirálták. A művészettörténeti szempontok mellett az építészetiek figyelembe vételével mutatja be a csillagvizsgálót Volker Wollmann. A szerző részletesen tárgyalja a hajdani templom átépítési

munkálatait, melyek 1795-ben kezdődtek. Emellett fotókkal illusztrálva ismerteti az itt használt csillagászati eszközöket is.

Bár csak átvitt értelemben kötődik a Batthyáneumhoz, mégis hasznos új információkat közöl a romániai paleográfiai és kodikológiai kutatásokról Adrian Papahagi és Dincă Adinel-Ciprian. Különösen azért, mert tanulmányukhoz egy 149 tételes annotált bibliográfiát is csatoltak, melyet haszonnal forgathatnak a téma iránt érdeklődők.

Batthyányi Ignác egyik fiatalabb testvérét, Alajost mutatja be tanulmányában

Doina Biro Hendre. Ebből nem csupán a felvilágosult arisztokrata életútját, eszméit ismerheti meg az olvasó. A munka emellett bemutatja az erdélyi főnemesség általános szellemiségét is.

Valamennyi tanulmány új információkkal gazdagítja a Batthyáneumról alkotott eddigi képünket. De közérthető szövegei a témában elmélyedni igyekvők mellett az általános ismeretekre vágyók is haszonnal forgathatják. A kötetet szép illusztrációi és tipográfiai igényessége a bibliofil olvasók számára is kedvelté fogják tenni.

Nagy Györgyi

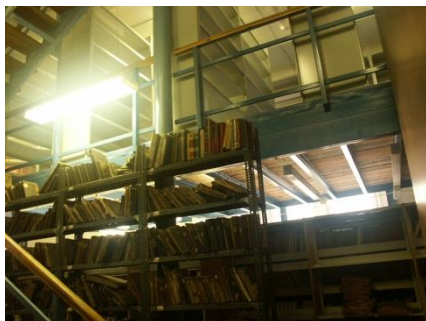

FEJLESZTÉSEK AZ OR-ZSE KÖNYVTÁRÁBAN

Tavaly decemberben lezárult a Rothschild Alapítványos pályázatunk, amelynek keretében a raktárunk legrosszabb részlegében az omlásveszélyes kezeletlen fapalcokat könnyűszerkezetes fém polcokra cseréltük. Már a nyáron elkezdődött és jelenleg is folyik az érintett állomány leltára. Most kezdtünk hozzá az

elektronikus katalógusban is feldolgozott állományrészünk leltározásához, illetve ezen állománynak az olvasóteremhez való közelebb költöztetéséhez.

Popovics Dávid
Országos Rabbiképző-Zsidó
Egyetem Könyvtára

A MANDALAT-TERV

Konferencia a magyar digitális kulturális örökség jövőjéről

■ Átfogó, ingyenesen hozzáférhető rendszer készül a magyar kulturális örökség digitális bemutatására. A Mandalat névre keresztelt projektről február 23-án a **Petőfi Irodalmi Múzeumban** rendeztek konferenciát.

„Létrejött a Mandalat rendszere, több mint féléves előkészítés, kutatás eredménye, hogy megszületett egy közös adatpolitikai koncepció, amely a digitális közgyűjteményi, közművelődési tartalmakat, valamint a digitális formában megjelenő művészeti tartalmakat egy rendszerben tudja összefogni” – nyilatkozta az MTI-nek **Fórizs Zoltán**, a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet (MaNDA) főigazgató-helyettese.

A konferencia megnyitójában **Szőcs Géza** kultúráért felelős államtitkár bemutatta az új művelődéspolitikai koncepciót. Legfontosabb célkitűzése, hogy a nemzeti örökséget mindenki számára elérhetővé tegyék, akár belföldön, akár az egész (határokon átnyúló) nemzet számára, illetve a magyar kultúra iránt érdeklődő külföldieknek. A kultúra átadásának a történelem folyamán többféle módja volt: kőbe vésték, papírra vetették, lefestették stb. Ma ezeket a különböző hagyatékokat digitalizálva úgy adhatjuk tovább, mint ahogyan a családban a régi fényképek, levelek, emléktárgyak, átadása történt. A digitális tartalmak mennyisége indokolja, hogy az abban jártas emberek kalauzolják végig az érdeklődőket, ez a szerepe az általa kiemelten támogatott MaNDA TV adásainak is.

Az államtitkár kitért arra is, hogy a közgyűjteményeknek el kell fogadniuk: az általuk gondozott kulturális adatok nem az övéik, hanem az osz-

tatlan magyar nemzet tulajdonát képezik. „Azt is tudniuk kell, hogy ma már a közgyűjtemény nemcsak fizikai térben létezik, hanem a virtuálisban is, és kulturális kínálatával ott verseng a magyar és külföldi gyűjteményekkel” – fogalmazott.

A délelőtti folytatásaként **Horváth Iván** az ELTE tanára a MaNDA megálmodójának alapvető elképzeléseiről beszélt, ismertette a terveiket. A kulturális örökség véleménye szerint csak úgy marad fenn, ha minél több példányban lemásoljuk. A papír megjelenésétől kezdve a nyomdagépeken át jutunk el a digitalizálás forradalmáig. Jelen világunkban a másolás akár másodpercek alatt megtörténhet, minimális adatvesztéssel. Kérdés, hogy egy meteor becsapódása után mi maradna belőle? Véleménye szerint a legalább 500 éves kódexek már bizonyítottak, szemben a 80-as évek számítógépein tárolt digitalizált dokumentumokkal, amelyek szinte használhatatlanok ma már. Minél többször le kell másolni, és mindenkinek hozzáférhetővé kell tenni a kulturális örökséget. A legmodernebb technológiákat kell használni, és bele kell építeni a frissíthetőség lehetőségét. A meglévő eredményeket fel kell használni, úgy hogy a különböző digitalizált tartalmakat, linkekkel össze kell kapcsolni, így a többféle szerzőn széttagolt kulturális örökség, akár egy pillanat alatt elérhetővé válik. Továbbá fontos, hogy hatékony narratívára fűz-

zék fel a hatalmas adathalmazt, mert e nélkül nem fogják használni az emberek.

A konferencián
Szakadát István, a
Budapesti Műszaki

<http://work.mandarchiv.hu>

Egyetem Szociológia és Kommunikáció Tanszékének docense tartott előadást a Nemzeti névterek kialakításának koncepciója címmel. Bemutatta azokat a terveket, amelyek egy közös szakterületeken átvivő nemzeti névtár (személy-, földrajzi-, tulajdon- és köznévtár egyben) megvalósítását célozza meg, bemutatta gyenge pontjait, hibáit, és a koncepció lényegét. De nem beszélt az eddigi eredmények felhasználásáról, és a hasonló európai mintákról sem.

Fonyódi Krisztián, a Szépművészeti Múzeum Digitális Archívumának vezetője a digitális kulturális örökség kezelésének európai irányait ismertette, bemutatta az <http://europeana.eu> portált és azokat a jogszabályi változásokat, melyek idén lépnek életbe és segíthetnek az Europeana portállal kapcsolatos félelmeket eloszlatni. Ez a portál, amely összegyűjti és egy közös portálon kezeli az EU tagországok kulturális örökségeit, kialakította a többszintű jogosultsági rendszert, amely lehetővé teszi, hogy kincseinket szintenként különböző mértékben csak jelzésszerűen szinte teljesen letiltva, vagy akár bárki számára elérhető módon osszuk meg. Magyarország még csak jelképesen járult hozzá ehhez az óriási projekthez.

Golden Dániel, a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Intézetének munkatársa a Fenntartható digitális kultúra címmel összegezte azokat az előadók által felvázolt gondolatokat, amelyek a MaNDA mostani bemutatásához vezettek.

Kiemelte, hogy a Mandalat koncepciója megszületett, a tervezet letölthető a portáljukról, várják az építő kritikákat a folytatáshoz.

Az előadások végén került sor a **kérdések**re. Ezt az államtitkár úr sajnos már nem várhatta meg, pedig néhány téma őt is érintette volna. Számos kulturális intézmény vezetője kritizálta a MaNDA projektet, mert úgy érezték a konzultációból kihagyták őket, az év eleji elbocsátások után a fennmaradásért küzdenek, mert a pénzhiány fájdalmas méreteket ölt. Ez a projekt összekapcsolódik a monumentális ózdi projekttel, amely rengeteg uniós pénzt felemészt, és amiből egyes kulturális intézmények kiszorítva érzik magukat. A kérdezők a MaNDA projekt másik hatalmas hiányosságára is felhívták a figyelmet: nem vagy csak alig szerepel a tervek közt az eddigi ilyen jellegű projektek eredményeinek és tanulságainak felhasználása. Többen kifogásolták, az eddigi állami támogatási rendszereket, amelyek rövid távú támogatást adtak, és akadt olyan kérdező is, aki már most megjósolta ennek a nagyszerűen hangzó projektnek a zsákutcáit. A konferencia előadói válaszukban sajnálatukat fejezték ki a pénzhiány miatt, elmondták, hogy a MaNDA egyelőre kis költségvetésből jött létre. A többi kérdésben arra hivatkoztak, hogy a projekt részletei még kialakulatlanok, a közzétett szövegben valóban vannak tévedések és pontatlanságok is. Ezek kijavítására, kommunikációra és együttműködésre buzdították az egybegyűlteket.

*Felhasznált forrás: MTI
Tegzes Béla
Sapientia Könyvtár*

SZAKMAI CIKKAJÁNLÓ

Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2011. 6. sz. – p. 3-14

A Könyv, Könyvtár, Könyvtáros című folyóirat 2011. 6. számában „Töprengések az egyházi könyvtárak sorsának változásáról a rendszerváltozás utáni két évtizedben” jelent meg Ásványi Ilona írása.

A szerző szól azokról a változásokról, melyek a rendszerváltozást követő két évtizedben részben történtek, részben – szinte szükségszerűen – bekövetkeztek az egyházi könyvtárakban.

Tényként állapítja meg, hogy napjainkra az egyházi könyvtárak „visszaverekedtek magukat” a könyvtári rendszerbe, vagy helyet kértek a hálózatban. Újraéledésük részben „alulról jövő kezdeményezés”, részben kívülről jövő szakmai ösztönzés és az „informatikai-technikai forradalom” hatására következett be, melyben fontos szerepet játszott a „személyi tényező” – állítja.

Az írás ezután áttekinti azokat a politikai, gazdasági, szakmai, szakmapolitikai, jogszabályi, technikai változásokat melyek szerepet játszottak az egyházi könyvtárak sorsának alakulásában a rendszerváltozás utáni két évtizedben.

A címben ígért töprengésre az ad okot, hogy a jelentős muzeális és modern teo-

lógiai szakkönyvtári állománnyal bíró egyházi könyvtárak fejlődésében és fejlesztésében a rendszerváltozás utáni megújulásban a „minta” a települési könyvtár lett. Ennek a szemléletnek tapasztalható előnyeit és hátrányait is ismerteti a szerző.

„A nehézségek” és töprengésre ösztönző jellemzők „ellenére örömmel mondhatjuk, hogy az egyházi könyvtárak nagy része napjainkra a magyar könyvtári hálózat élő tagjává vált.” – állítja a szerző.

A nagyobb nyilvános egyházi könyvtárak sajátossága, hogy kettősségben működnek. A zömében muzeális könyvállománnyal bíró egyházi könyvtárak műemléki környezetben gyűjteményi nagyságrendben őriznek régi könyveket, melyeket gondoznak, feltárnak és szolgáltatnak, e mellett azonban egy modern, naprakész „szakkönyvtári” gyűjtemény kialakítása, feldolgozása, korszerű, széleskörű szolgáltatása is feladatuk.

Ezzel olyan (köz)könyvtári munka ellátását is vállalják, mely történelmi hagyományaik alapján talán idegenek tőlük, de melyeket a kor – korunk megkíván.

ÚJDONSÁG

Csiziné Schlosser Annamária

Az Egyházi jogi személy : a régi és az új egyházügyi törvényben

L'Harmattan, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola

Budapest, 2012.

ÚJDONSÁG

Kendeh-Kirchknopf Péter
(fel. szerk.)

Evangelikus Naptár a
2012. évre :
reformáció és a nők

Luther Kiadó

Budapest, 2011.

SZAKMAI CIKKAJÁNLÓ

Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2011. 7. sz. – p. 10-16

Dávid Antalnak az 1937. évi könyvtárosképző tanfolyamon tartott előadásából vett idézet ihlette Ásványi Ilona: *"A (könyvtáros) afféle közép-hely egy teljes egyetem összes fakultásai és valamely felsőbbrendű lény között."* *Egyházi könyvtárosok a XXI. század elején* című esszéjét, melyet a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2011. júliusi (7.) számában olvashatunk.

„Ha egy könyvtárat – bármilyen könyvtárat – szeretnénk bemutatni, a következőkről kell szólnunk. A könyvtár 1. gondozásának, szolgáltatásának *személyi feltételei*, 2. a gyűjtemény nagysága, jellege, 3. állapota, 4. feldolgozottsága, 5. „szolgáltatása”. A „kor követelményének” megfelelően a jellemzést a következő pontokkal egészítjük még ki: 6. digitalizálás-kiadványok, 7. (szerzői) jogi védelem.

A személyi feltételt azért tettük az *első helyre*, mert tapasztalataink szerint ez a legfontosabb, minden mást meghatározó szempont. Megfelelő számú és képzettségű könyvtáros nélkül szinte lehetetlen gondozni és áttekinteni, érdemben feltárni és szolgáltatni egy gyűjteményt. A könyvtáros formálhatja a gyűjtőkört és gyarapíthat ennek megfelelően, vagyis alakítja a könyvállományt.” – kezdi írását a szerző. *„Gyűjtemény, szolgáltatás, könyvtáros – a három összefügg.”- állítja.* „A könyvtáros szakmai felkészültsége és em-

beri habitusa, személyisége meghatározza a szolgáltatást (mit? mennyit? hogyan?) és az állományt (milyenség, mennyiség, feltártság). Adott képességekkel rendelkező könyvtáros a saját képességeinek – és a könyvtár egyéb lehetőségeinek pl. felszereltség, technika – megfelelően tud szolgáltatni. A *szolgáltatásokból* lehet következtetni arra, hogy milyen a humán erőforrás és az állomány. Adott *állományból* az adott technikai feltételek mellett, adott módon lehet szolgáltatni. Az állomány milyensége utal a könyvtárosa.”

Dávid Antal ihletett szavai nyomán szól a könyvtárosi ideálról, a könyvtáros társadalmon belül a többekkel együtt és mégis kicsit elkülönülten létező egyházi könyvtárossról – régen és ma. De leginkább mégis helyzetképet ad az egyházi könyvtárosokról napjainkban.

„Mint minden szakmát, a könyvtárosságot is lehet foglalkozásként és hivatásként is művelni.” – állítja Ásványi Ilona. „Hogy foglalkozásként „doboazolunk-e”, netán „széklábat faragunk-e” vagy alázattal, tán kicsit patetikusan hangzik: szolgáló szeretettel (hiszen ki jegyzi meg a szótárírókat, a bibliográfiák összeállítóit, ki értékeli eléggé a könyvtárost, aki segíti a kutatót, vagyis összeszedi a keresett anyagot, hogy majd más publikálja azt?) a körülményeken kívül rajtunk is múlik.” – üzeni mindannyiunknak.

SAKMAI CIIKAJÁNLÓ

Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2012. 1. sz. – p. 3-20

A Könyv, Könyvtár, Könyvtáros című folyóirat 2012. januári számában jelent meg Ásványi Iлона: „Helyzetkép az egyházi könyvtárak muzeális és külön(leges)gyűjteményeiről a 21. század elején” című áttekintése.

Az egyházi könyvtár „Könyvtár? Levél-tár? Múzeum?” teszi fel a kérdést a szerző az első fejezetben. Majd szól az e könyvtárakban őrzött az egyházi könyvtárakban őrzött dokumentumgyűjteményről, melyet többféleképpen csoportosíthatunk, nevezhetünk el.

Az írás a muzeális és külön(leges)gyűjtemények bemutatására vállalkozik. Szól a muzeális és egyéb külön(leges)gyűjtemények nagyságáról, jellegéről, állapotáról, az állományi és állományalakítási jellemzőkről, feldolgozottságáról gondozásáról és szolgáltatásáról, ez utóbbi feladatok személyi feltételeiről.

A cikk végén olvasható összegzés így hangzik:

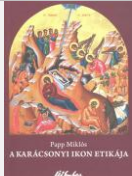
„Az egyházi könyvtáraknak a rendszer-változást megelőző több évtizedes szünet után óriási lemaradást kellett pótolniuk, és közben lépést kellett és kell tartaniuk a kor követelményeivel, hiszen a tudományos-technikai fejlődés felgyorsulása kö-

vetkeztében a könyvtáros szakmában jelentős változások történtek az elmúlt csaknem két évtizedben.

Az informatikai-technikai vívmányok és eszközök a fogékony, kreatív és tevékeny könyvtárosok számára új lehetőségeket és feltételeket teremtettek a különböző könyvtártípusokban, így az egyházi könyvtárakban őrzött különleges gyűjtemények őrzésében, gondozásában, feltárásában és szolgáltatásában.

Az egyházi intézményekben őrzött muzeális és egyéb különgyűjtemények sorsa, állapota nagymértékben függ attól, hogy milyenek a szakképzettségi, a muzeális gyűjtemények esetében régi könyves szakképzettségi feltételek egy-egy egyházi könyvtárban.

Az egyházi könyvtárak az egyik legfontosabb feladatuknak a muzeális és egyéb különgyűjtemények gondozását tartják, hiszen az őket felkereső kutatók elsősorban ezt keresik, mint csak az adott könyvtárban megtalálható gyűjteményeket.” „A tapasztalat az, hogy valódi eredményeket e különleges gyűjtemények feltárásában és szolgáltatásában csak összefogással, országos programok keretében tudnak elérni.”

ÚJDONSÁG	
	Papp Miklós
	A karácsonyi ikon etikája
	Új ember Kiadó
	Budapest, 2011.

ÚJDONSÁG	
	Notker Wolf, Enrica Rosanna
	Az embervezetés művészete
	L'Harmattan, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola
	Budapest, 2012.

NAGYPÉNTEKI ÉJSZAKA (részletek)

— „Késő, nyugodj meg Eszter, késő!”
 Sápadt szomorúsággal nézett az egyszerű vándoreMBER az asszony arcába. Kinn álltak az elhagyott országúton. Kopárság, si-várság mindenfelé. Csak itt-ott búsult egy-egy magányos fa, hajladozva a folyton erősödő szélben. Az asszony szorosabban ölelte ma-gához kendőbe takart terhét. Lecsukott sze-mű, pihegő piciny gyerek szedte az akadozó lélekzetet karjaiban.

— „Nem! Nem késő! Siessünk, a Názárethi meggyógyítja őt!”

Megvilágosodott az asszony arca, amíg be-szélt s gyors léptekkel megindult előre. [...]

Mikor közelebb érnek Jeruzsálem falaihoz, annál élénkebb lesz az elhagyatott út. Embe-rek jönnek velök szembe. Zavaros beszédű, rémült emberek, akik szinte köszönés nélkül, haladoznak el mellettük. Mintha valamilyen rettentő csapás elől futnának. Szavukból ki-kihallatszik a „Názárethi” szó.

— „Nincs, nincs többé ő!” hangzik most a futó szó feléjük.

Ki nincs többé? A Názárethi nincs többé?

Megdöbbenve állt meg Simon és megszólíto-ta az idegent.

— „Hogy mondd, a Názárethi nincs többé?”

— „Hát nem tudod? Ma keresztre feszítették... Ott függ halottan a Golgotha hegyén!”

— „Eszter, hallod Eszter?”

Az asszony megtorpant és eszelősen bámult a vészhiért hozó arcába.

— „A Názárethi nem él?”

Riadt sietséggel rántotta fel a kendőt a gyer-mek fejéről. Hideg kis arc, nyitott, megmere-vedett szemek néztek rá. S akkor ő is megis-mer-te a valót. Halott, az Ő gyermeke sem él már!

És akkor felsírt az asszony. Reszkető, vacogó sírással. De csak egy pillanatra. Letörölte köny-nyeit és fény villant át az arcán.

— „Nem, ti mindnyájan csalódtok! A Názárethi nem halt meg! És az én gyermekem is élni fog!”

Akkor már többen álltak körülötte és szomorú sajnálkozással bámulták eszelős voltát. Simon bánatos szégyenkezéssel csíttigatta.

— „Nyugodj meg, Eszter!”

De az asszony csak ismételte égre emelt szemmel:

— „Nem, a Názárethi nem halt meg és az én gyermekem sem halott! Vezetetek hozzá!” [...]

Szelíd szellő simogatta a verejtékező, várako-zó arcokat és a holdfény ezüstös sávokat vont a szomorúság hegyére.

És ott állt a tetőn a három keresztfá. Köztük a legnagyobb a Názárethié. És oldalt csuklott fejjel, lehúnyt szemmel függött rajta az örök Jóság.

Még most is megrettenve visszahúzódtott a tömeg, csak az az asszony lépett előre nyu-godtan, fölemelt fejjel. Szeme rásugárzott a töviskoronás fejre és tisztán hangzott a szava a csendes éjszakában.

— „Eljöttem hozzád Názárethi!.. Elhoztam ne-ked kisfiamat! Gyógyítsd meg őt!”

És nagy némaság ült az éjszakában. És az asszony másodszor is megismételte kérő sza-vát s kimondta harmadszor is.

Mikor már ott állt a keresztfá tövében és fel-emelt két karjában nyújtotta a Megváltó felé a halott csecsemőt.

És akkor szivárogni kezdett Krisztus néma aj-kán a vér... Beszédes, néma vér és halk su-hanással ráhullt egy csepp, két csepp a gyer-mek selymes kis hajára, fehér, merev arcára... És a csendes éjszakában lélekzethez kapko-dó csuklással felsírt az asszony karjaiban a gyermek.

Gyomlay László

Forrás: Ferences Közlöny,
10 (1930/4) 113-115.

PROGRAMAJÁNLO:

Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar – Szenci Molnár Albert Egyházművészeti Intézet

TÁMOP program – Nyilvános előadássorozat
A magyar protestáns istentisztelet különböző aspektusai című kurzus keretein belül
 KRE HTK I. em. 123-as terem
 keddenként 15,00-16,30 között

- 2012. április 17. Dr. Maczák Ibolya
Határátlépők – Filológiai kapcsolatok régi magyarországi katolikus és protestáns prédikációk között
- 2012. április 24. Dr. Hubert Ildikó
Érdekes ma 16. századi posztilla szerzőket olvasnunk?
- 2012. május 8. Dr. Hubert Gabriella
A XVI-XVII. századi énekeskönyvek története

*

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Lelkiségtörténeti Műhelyének V. konferenciája
Piliscsaba, Stephaneum, Pázmány-terem

- 2012. április 13–14. (péntek–szombat),
Misztika a 16-18. Századi Magyarországon

*

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár
 1056 Budapest, Molnár utca 11. www.oik.hu
„Gallia tájain Fábián Attilával az Új Ember fotósával” – Fotókiállítás

Megtekinthető:

2012. március 6-tól - március 30-ig.

A kiadvány változatlan formában és tartalommal szabadon terjeszthető, felhasználható, nyomtatható, sokszorosítható és korlátozás nélkül közzétehető!

Lezárva: 2012. március 14.

Kiadja: Egyházi Könyvtárak Egyesülése **Szerkesztő:** Zsohovszky Márta
Tördelte: Tegzes Béla **E-mail:** biblio@sapientia.hu **Telefon:** 1-486-4421